

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta

Kunnanhallitus 14.04.2026 § 99

177/03.00.00/2026

Valmistelija	johtava valmius- ja turvallisuusasiantuntija Heikki Saarnio infrapalvelujohtaja Toni Keski-Lusa ympäristötarkastaja Elina Röman etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi , puh. 09 29671 (vaihde)
Päätösehdotus	Kunnanjohtaja Sailas Virpi Kunnanhallitus päättää antaa ympäristöministeriölle selostusosassa esitetyn lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisestä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta.
Päätös	Kunnanhallitus päätti yksimielisesti päätösehdotuksen mukaisesti.
Selostus	Asian tausta Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisestä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta. Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 26.4.2026. Lakiluonnoksen tavoitteena on parantaa rannikkokuntien edellytyksiä jälkitorjunnan järjestämisessä sekä vahvistaa rannikkokuntien välistä yhteistyötä laajamittaisissa ja vakavissa alusöljy- ja kemikaalivahinkotilanteissa. Lisäksi esityksellä pyritään kehittämään rannikkokuntien jälkitorjuntaan varautumista säätämällä velvoite varautumissuunnitelman laatimisesta. Esityksen tarkoituksena on myös varmistaa, että merellisten ympäristövahinkojen jälkitorjuntaa koskeva sääntely on yhtenäistä ja kattaa sekä öljytuotteista että muista haitallisista aineista johtuvat vahingot. Asiaan liittyvä arviointi Kirkkonummen kunta pitää merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjuntaan varautumisen vahvistamista ja kuntien välisen alueellisen yhteistyön kehittämistä lähtökohtaisesti tarpeellisenä. Jälkitorjuntaan varautuminen on useissa kunnissa ollut vähäistä, ja lakiesitys valtion ohjauksessa tehtävistä varautumissuunnitelmista on tältä osin askel oikeaan suuntaan. Kunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että lakiluonnoksessa esitetty valtion rahoitus kohdistuu pääosin varautumissuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen. Lakiesityksessä ei esitetä pysyvää tai ennakoitavaa rahoitusratkaisua rannikkokuntien käytännön torjuntavalmiuden ylläpitämiseen, kuten henkilöstöresursseihin, kalustoon ja osaamisen kehittämiseen. Tämä on ongelmallista erityisesti tilanteissa, joissa kunnat joutuvat vastaamaan pitkäkestoisista ja laajoista jälkitorjuntatoimista.

Lakiluonnoksen mukaan kunnat vastaisivat edelleen alueellaan merialueen öljy- ja kemikaalivahinkojen jälkitorjunnasta. Vaikka vahinkotilanteissa sovelletaan aiheuttaja maksaa -periaatetta, kunnalla on velvollisuus käynnistää jälkitorjuntatoimet viivytyksettä. Vuosia kestävä jälkitorjunta voi pahimmillaan sitoa merkittäviä henkilöstö- ja talousresursseja ennen kuin kustannusten kattamisesta on varmuutta. Tämä voi vaarantaa kunnan taloudellisen tasapainon ja normaalin palvelutuotannon.

Lisäksi jää epäselväksi, miten kuntien jälkitorjuntakustannukset korvataan tilanteissa, joissa alusöljyonnettomuus tapahtuu kansainvälisellä merialueella. Ympäristövahinkorahastoa koskevan lainsäädännön soveltamisala ei tältä osin anna kunnille riittävää varmuutta kustannusten korvattavuudesta.

Kirkkonummen kunta korostaa, että lainsäädännön ja valmiussuunnittelun lähtökohtana tulee olla ensitorjunnan tehokkuus. Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitoksen resurssit laadukkaaseen ja nopeaan ensitorjuntaan on turvattava. Mitä aikaisemmin vahinko saadaan rajattua ja hallintaan, sitä kustannustehokkaampaa torjunta on, ympäristöhaitat jäävät vähäisemmiksi ja jälkitorjuntaan siirtymisen tarve pienenee.

Kunta pitää myös tärkeänä, että lainsäädännössä varmistetaan, ettei jälkitorjuntaan siirrytä pelkällä pelastuslaitoksen päätöksellä ilman asianosaisten kuntien kuulemista. Kunnille on varattava riittävästi aikaa valmistautua jälkitorjunnan vastuisiin. Lisäksi lakia tulee selventää siten, että kunnan määräämä jälkitorjuntaviranomainen ei voi olla sama viranomainen, joka valvoo jälkitorjuntaa, jotta vastuut ja roolit pysyvät selkeinä.

Kirkkonummen kunta katsoo, että lakiesityksen jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota kuntien taloudellisen tuen pitkäjänteiseen varmistamiseen sekä rahoituksen saatavuuden turvaamiseen myös varautumissuunnittelun ja käytännön torjuntavalmiuden osalta.